

Двадцята Міжнародна олімпіада з лінгвістики

Бансько (Болгарія), 23–29 липня 2023 року

Задачі для індивідуального змагання

Правила оформлення розв'язків задач

Не переписуйте задач. Розв'язуйте кожну задачу на окремому аркуші (чи аркушах). На кожному аркуші потрібно записати номер задачі, номер свого місця та своє прізвище. Тільки в такому випадку можна гарантувати точне оцінювання Вашої роботи.

Якщо в умові задачі не вказано інше, опишіть закономірності та правила, які Ви помітили в даних. Інакше Ваш розв'язок не отримає повної кількості балів.

Задача № 1 (20 балів). Подано дві форми низки дієслів гвасакапанською шінканською мовою та їхні українські переклади:

	Форма 1	Форма 2	Переклад
1.	piriy' воно побачило (щось)	imbir'i я бачу (щось)	бачити
2.	im'ay воно сказало (щось)	inim'a я кажу (щось)	казати
3.	aplay' тощо	inapal'a тощо	відчиняти
4.	k'aniy'	ik'an'i	ловити в пастку
5.	ikniy'	inik'in'i	слухатися (чогось), приймати
6.	tundiy'	indunat'i	грати (музику)
7.	şakşay'	inşakats'a	красти
8.	kişiy'	inğits'i	смажити
9.	hik'ay	inhik'a	шити, ткати
10.	hiniy'	inhin'i	пізнавати
11.	yutmu'y'	inyutmu'u	смоктати цукерку
12.	ipay'	inipal'a	купати
13.	p'ahniy'	imp'ahan'i	викопувати
14.	ter'oy	inder'o	вбивати
15.	netkay'	?	штовхати
16.	kiry'	?	тягнути
17.	p'uhruy'	?	робити дірки
18.	her'oy	?	розгладжувати

(a) Заповніть прогалини в рядках 15–18.

Ось ще декілька дієслівних форм ґвасакапанської шінканської мовою та їхні українські переклади:

19.	imbiiriʔ	<i>мене було побачено</i>
20.	hik'aŋ	<i>я зшив, зіткав (щось)</i>
21.	iŋk'ataʔ	<i>я лягаю</i>
22.	kirin'	<i>я витягнув (щось)</i>
23.	insiiruʔ	<i>я поспішив</i>
24.	iniŋapaʔ	<i>я йду геть</i>
25.	inimaʔ	<i>мені кажуть</i>
26.	ŋawŋan'	<i>я посадив (щось)</i>
27.	ŋur'uŋ	<i>я обрав (щось)</i>
28.	indeeroʔ	<i>мене було вбито; я помер</i>
29.	imbiriʔ	<i>мене бачать</i>
30.	heeroʔ	<i>воно було розгладжене</i>
31.	p'iħnaʔ	<i>воно стрибнуло</i>
32.	ŋawŋaʔ	<i>воно було посаджене</i>
33.	ak'okamaʔ	<i>воно стає на коліна</i>
34.	ateroʔ	<i>його вбивають; воно помирає</i>
35.	k'aataʔ	<i>воно лягло</i>
36.	asiruʔ	<i>воно поспішає</i>
37.	iŋpaʔ	<i>воно пішло геть</i>
38.	aŋakaŋaʔ	<i>його крадуть</i>
39.	her'oŋ	?
40.	iniŋpaʔ	?
41.	aplaʔ	?
42.	?	<i>воно обрало (щось)</i>
43.	?	<i>я побачив (щось)</i>
44.	?	<i>я саджу (щось)</i>
45.	?	<i>воно було піймане в пастку</i>
46.	?	<i>я стрибаю</i>
47.	?	<i>його шлють, тчуть</i>
48.	?	<i>мене було викупано</i>

(b) Заповніть прогалини в рядках 39–48.

△ **ŋ** = *ng* в англійському *hang*. **ŋ** ≈ *ш*. **ts** = *ц*. **ʔ**, **h**, **ʔ**, **w** і **y** — приголосні звуки; **ʔ** і приголосні, за якими йде **'**, вимовляються з короткочасним перекриттям потоку повітря в горлі. **i** — голосний звук. Подвоєна літера позначає довгий звук.

Ґвасакапанська шінканська мова належить до шінканської родини мов. Нею говорили в місті Ґвасакапані у Ґватемалі. На сьогодні немає жодного носія мови, який би вільно володів нею: за останні 50 років усі її носії перейшли на іспанську. —*Сем'юел Амед*

Задача № 2 (20 балів). Подано речення мовою апурина та їхні приблизні українські відповідники:

1. <i>nuta sykaru nykanawate uwamukary</i>	}	<i>Я дав їй моє каное.</i>
2. <i>nykanawate nysykaru uwamukary</i>		
3. <i>pita āтары іpurāā</i>	—	<i>Ти випив воду.</i>
4. <i>kyku mynary nyherēka sytumukary</i>	—	<i>Чоловік приніс мою кров жінці.</i>
5. <i>herēkatxi uāтары sytu</i>	—	<i>Жінка випила кров.</i>
6. <i>nhiximakyte pixinhikary</i>	—	<i>Ти згадав мою рибу.</i>
7. <i>pitxiparyte umynary kykymukary</i>	—	<i>Вона принесла чоловікові твій банан.</i>
8. <i>hātakuru xinhikary naikute</i>	—	<i>Дівчина згадала мій дім.</i>
9. <i>sytu apy usykanu nutamukary kyku</i>	—	<i>Чоловік дав мені кістку жінки.</i>
10. <i>nhīpurāāte nāтары</i>	—	<i>Я випив мою воду.</i>
11. <i>kywītxi apukary</i>	—	<i>Він знайшов голову.</i>
12. <i>ywa mynanu kyku uky nutamukary</i>	—	<i>Він приніс мені око чоловіка.</i>
13. <i>ximaky nhikary apītxi</i>	—	<i>Риба з'їла кістку.</i>
14. <i>hātakuru txiparyte napukary</i>	—	<i>Я знайшов банан дівчини.</i>
15. <i>ximaky kywy inhikary</i>	—	<i>Він з'їв голову риби.</i>
16. <i>hātakuru uapukaru</i>	—	<i>Вона знайшла дівчину.</i>

(a) Перекладіть українською мовою:

17. *uwa xinhikaru sytu*
18. *txipary nhinhikary*
19. *kyku aikute pysykary uwamukary*

(b) Це речення є граматично неправильним. Поясніть, чому, та запропонуйте правильний варіант і його переклад українською мовою:

20. *uwa umynary kanawa ximakymukary*

(c) Перекладіть мовою апурина двома способами:

21. *Ти знайшов дім.*
22. *Я приніс дівчині твоє каное.*
23. *Він приніс мені твою воду.*
24. *Чоловік випив кров дівчини.*
25. *Я згадав око.*
26. *Ти з'їв мій банан.*

△ Мова апурина належить до пуруської групи аравакської родини мов. Нею говорять не більше 30% від загальної кількості народу апурина, що складає близько 9 500 осіб, у долині ріки Пурус у північно-західному регіоні Амазонії в Бразилії.

nh = нь у слові *лань*; **tx** = ч; **x** = ш. **y** ≈ укр. *у* без округлення губ. **ã, ě, ĭ** — носові голосні звуки.

—Ксенія Гілярова

Задача № 3 (20 балів). Подано речення мовою надбережний марінд та їхні українські переклади:

1. **ob-dahetok** — *Ти справді повернувся.*
2. **nake-dahetok** — *Ми повернулися.*
3. **nambat-ihwin** — *Ох, я заплакав.*
4. **nambe-otab** — *Ми справді вас прогнали.*
5. **um-kulayawn** — *Він даремно посміявся з тебе.*
6. **e-keseh** — *Ви обплювали його.*
7. **ubate-huyanab** — *Ох, ти змусив нас замовкнути.*
8. **nakum-hoyab** — *Я даремно змусив вас замовкнути.*
9. **nambame-yadayawn** — *Ого, ми залишили тебе позаду!*
10. **ebe-yadanawn** — *Ви справді залишили нас позаду.*
11. **ibatum-yadewn** — *Ох, ви даремно залишили його позаду.*
12. **a-isanaab** — *Він розрізав мене навпіл.*
13. **obam-eseb** — *Ого, ти розрізав його навпіл!*

Дієслова у поданих нижче реченнях граматично відрізняються від наведених вище дієслів:

14. **bate-tamanab** — *Ох, ми спливли на поверхню.*
15. **ba-tamab** — *Ви справді спливли на поверхню.*
16. **a-yuyayah** — *Ти здригнувся.*
17. **bam-yuyanah** — *Ого, я здригнувся!*

(a) Перекладіть українською мовою:

18. **e-yuyanah**
19. **ba-ihwin**
20. **nabum-kisayah**
21. **bat-yadawn**
22. **ubamum-kolewn**

(b) Перекладіть мовою надбережний марінд:

23. *Він сплив на поверхню.*
24. *Ох, ти повернувся.*
25. *Ого, я змусив його замовкнути!*
26. *Він справді нас прогнав.*
27. *Ви справді даремно обплювали нас.*

△ Мова надбережний марінд належить до анімської родини мов. Нею говорять близько 8 000 осіб у провінції Південне Папуа в Індонезії.

у і у — приголосні звуки. У дієслівних формах мови надбережний марінд дефіс (-) використовується для розмежування в дієслові двох частин, які вимовляються як окремі слова.
— Давід Гультман (Консультант: Бруно Ульсон)

Задача № 4 (20 балів). Подано дієслівні форми мовою рівнинна крі та їхні українські переклади:

1. **nimawinēskomik** — він кидає мені виклик
2. **kiwāpamināwāw** — ви бачите мене
3. **kinakininān** — ти зупиняєш нас, ви зупиняєте нас
4. **nikakwēcimānānak** — ми питаємо їх
5. **kiwīcihāw** — ти допомагаєш йому
6. **nikakwēcimānān** — ми питаємо його
7. **niwāpamāw** — я бачу його
8. **kimawinēskomin** — ти кидаєш мені виклик
9. **nimawinēskomikonānak** — вони кидають нам виклик
10. **kikakwēcimik** — він питає тебе
11. **kiwāpamitinān** — ми бачимо тебе, ми бачимо вас
12. **ninakināwak** — я зупиняю їх
13. **kiwīcihikowāw** — він допомагає вам
14. **kinakinikwak** — вони зупиняють тебе
15. **kiwāpamāwāwak** — ви бачите їх
16. **kiwīcihitin** — я допомагаю тобі

Ось ще декілька дієслівних форм мовою рівнинна крі та їхні українські переклади:

17. **ē-nakināyēk** — поки ви зупиняєте його
18. **ē-wīcihak** — поки я допомагаю йому
19. **mawinēskomikoyāhkwāwi** — якщо вони кинуть нам виклик
20. **wāpamaci** — якщо ти побачиш його
21. **wīcihitako** — якщо я допоможу вам

(a) Перекладіть українською мовою:

22. **ē-wāpamikoyēk**
23. **ninakinikonān**
24. **kikakwēcimāwāw**
25. **kiwīcihitināwāw**

(b) Перекладіть мовою рівнинна крі:

26. якщо ми питаємо їх
27. вони кидають вам виклик
28. вони допомагають мені
29. ти бачиш їх
30. я зупиняю вас

△ Мова рівнинна крі належить до алгонкінської гілки алгійської родини мов. Нею говорять близько 12 000 осіб у південній частині провінції Саскачеван та в центральній частині провінції Альберта в Канаді.

У цій задачі *mi* = ми без тебе. *w* і *y* — приголосні звуки. Знак $\bar{\quad}$ позначає довготу голосного.

—Лідія Становнік, Олексій Пегушев

Задача № 5 (20 балів). Подано числівники мовою супіре та їхні значення:

baashuunni	7
berjaaga na niŋkin	21
ŋkwuu taanre na beeshuunni na kaŋkuro	285
kampwoo na ŋkwuu shuunni na beetaanre na baani	626
kampwɔhii sicyεεre na berjaaga na ke na baaricyεεre	1639

(a) Напишіть цифрами:

- kampwɔhii shuunni na ke
- ŋkuu na baataanre

(b) Напишіть мовою супіре: 15; 109; 152; 403; 1534.

△ Мова супіре належить до групи сенуфо атлантийсько-конголезької родини мов. Нею говорять близько 350 000 осіб у Малі та Кот-д'Івуарі.

Слова подані спрощеною транскрипцією. ε і ε — голосні звуки. ŋ і ɲ — приголосні звуки.
—Олексій Пегушев

Редактори: Сем'юел Амед, Мілена Венева (відп. ред.), Елісія Ворнер, Дмитро Герасимов, Ксенія Гілярова, Давід Гультман, Станіслав Гуревич, Шінджіні Ггош, Іван Держанський (техн. ред.), Х'ю Доббс, Борис Іомдін, Кім Мінгю, Лю Юйян, Лі Тхехун, Бруну Л'Асторіна, Дан-Мірча Міря, Імар Макнайт, Андрій Нікулін, Мійна Норвік, Пань Тунле, Олексій Пегушев, Ян Петр, Пшемислав Подлесьний, Олександр Піперськи, Марія Рубінштейн, Даніель Руцький, Нейтан Сомерс, Павел Софронієв, Габрієла Хладнік.

Український текст: Олена Сірук.

Успіхів!